

П. Хр. ИЛИЕВСКИ
Филозофски факултет
Скопје

УДК 807-05

LEONARD R. PALMER

(5. VI 1906 — 26. VIII 1984)

На 26 август 1984 год. почина познатиот Професор по компаративна филологија на Оксфордскиот универзитет и член на Worcester College Leonard R. Palmer. Своего класично образование го има стекнато прво во Велс: Кантон и Кардиф (дипломирал во 1927 год.), потоа, постдипломски студии во Кембриџ (Trinity College) и на Виенскиот универзитет кај врвни специјалисти по грчка филологија Кречмер, Л. Радермахер и Н. Трубецкој. Докторирал во Виена 1931 од областа на индоевропската филологија, а во Кембриџ стекнал титула и д-р по философија во 1935. Академската кариера ја започнал како асистент по класичните јазици од 1931—1935 год., предавач од 1935—1941 на универзитетот во Манчестер. За време на Втората светска војна од 1941—1945 бил службеник во Foreign Office, а по војната веднаш бил избран за професор по грчки јазик и шеф на Групата за класична филологија во King's College во Лондон 1945—1952. Од 1952 до 1971 е професор по компаративна филологија на Универзитетот во Оксфорд и, по пензионирањето во 1971, до смртта — Emeritus, (Заслужен) професор на Оксфордскиот универзитет. Во времето од 1947—1951 бил секретар на Британското филолошко друштво, а во 1957 и негов претседател. Во 1958 год. бил избран за дописен член на Германскиот археолошки институт.

Веднаш по докторирањето тој има објавено две книги: а. Превод на Целеровата Историја на грчката философија (*E. Zeller Outlines of the History of Greek Philosophy*, 14 издание (1931) и б. Увод во современата лингвистика (*An Introduction to Modern Linguistics*, Лондон 1936), каде што се чувствува влијанието на Трубецкој.

Повеќе од 50 години тој е присутен во науката по класична и индо-европска филологија. Од многубројните негови трудови ќе одбележиме само некои од поважните:

Во 1945 год. му е објавена книгата *A Grammar of the Post-Ptolemaic Papyri*, преиздадена во 1946 и 1948. Тоа е граматика на грчкиот јазик од хеленистичката епоха врз основа на египетските папируси познати до 1939 година. Текстовите пружаат обилен материјал за историјата на грчкиот јазик од една епоха што го поврзува старогрчкиот со раниот византиски грчки.

Како професор по класична филологија на Оксфордскиот универзитет тој ја објавува прво книгата *The Latin Language*, Лондон 1954 (Faber and Faber). Тоа е убав прирачник за студенти по предметот историја на латинскиот јазик и историска (компаративна) латинска граматика која и денес не изгубила ништо од својата научна и методолошка вредност. Материјалот од историјата на латинскиот јазик за кој е постигната општа согласност во научниот свет е изложена на концизен и мошне прегледен начин по периоди и автори, а потоа, јазичниот материјал — според граматичките категории. Од оваа книга може јасно да се види дека класичните јазици не се монолитни единства што се развивале само по внатрешни закони, а трпеле и различни странични влијанија во својот долг историски развој.

По објавувањето на оваа книга тој најавува сличен прирачник и за грчкиот јазик, како пандан на првиот. Меѓутоа, историјата на грчкиот јазик е знатно подолга и покомплицирана. Освен тоа, токму во тоа време се случи еден настан од посебно значење за историјата на грчкиот јазик и воопшто за индо-европското јазикознание. Имено тогаш беше дешифрирано линеарното В (микенското) писмо од М. Вентрис, со што се откри една архаична форма на грчкиот јазик, постара за околу 600—800 години од класично-грчкиот. Тоа е една од главните причини за одлагањето на ветениот прирачник *The Greek Language* сè до 1980 год. (в. приказ во Жива Антика 31 (1981) стр. 335—341).

Всушност, на одделни прашања од историјата на грчкиот јазик и од грчката историска (компаративна) граматика Палмер има објавено голем број студии. Овде посебно место зазема студијата *The Language of Homer*, објавена во зборникот *A Companion to Homer*, Лондон 1962. Како во спомнатата Граматика на по-птолемејските папируси и овде е систематски изложена граматиката на грчкиот јазик од една определена епоха, имено на архаичниот епски јазик.

Л. Р. Палмер беше еден меѓу првите класични филози што го прифати дешифрирањето на Вентрис во 1952 год. и се вклучи со голема ревност во интерпретацијата на микенските документи, систематизирајќи ги истовремено и особеностите на грчкиот јазик од оваа епоха. Негова заслуга е што меѓу првите го согледа фонетскиот систем на микенскиот грчки и откри паралела помеѓу веларизирани (*qw/gw, dw/tw, nw*) и палатализирани консонанти (*kj—z*, сп. *za-we-te < *kjawete, rj/lj* и др.), сп. *Proceedings of the VIII Congress of Linguists 1958*.

Тој изгради своја теза за социјалниот строј на микенското општество и го изложи во своето пристапно предавање на Оксфордскиот универзитет *Achaean and Indoeuropeans*, Inaugural Lecture 4. XI 1954, Oxford. Истакна основни принципи во методологијата при интерпретацијата на микенските документи, сп. *Methodology in Linear B Interpretations*, *Die Sprache*, 5 (1959)

стр. 128—142. Објави цела серија статии во англиски и други европски списанија по разни прашања од областа на микенскиот грчки (фонетика, морфологија, зборообразување, ономастика) и за животот на микенското општество (економија, религија, војска и др.) врз основа на документите пишувани со линеарно В писмо. Како синтеза од десетогодишните интензивни студии врз оваа проблематика се појави и неговата книга *The Interpretation of Mycenaean Greek Texts*, Oxford, 1963 (в. приказ во Жива Антика XV, (1965) стр. 230—235.

Палмер објави цела редица написи за јазикот на линеарното А писмо и за некои од малоазиските јазици што се зборувале во II милениј пред н. е., посебно за хиероглифскиот хетитски и за лувискиот. Тој не ги запостави ни студиите од општа лингвистика. Во 1972 год. ја објави книгата *Descriptive and Comparative Linguistics: A Critical Introduction*, London (Faber and Faber). Но сепак, најголема заслуга му припаѓа за трудовите од класичната филологија.

Паралелно со филолошките студии, во кои ја проследува историјата и предисторијата, религијата, економиката, а посебно лингвистиката на егејскиот свет и на Блискиот Исток, тој се зафати да решава со голем ентузијазам проблеми и од археологијата, вршејќи ревизија на Дневникот што го водел Еванс, одн. неговиот асистент Д. Макензи при откривањето на линеарните В плочки во Кнос. Неговата теза дека кноскиот архив бил од подоцнешно време отколку пилскиот, изложена прво во дневниот печат и преку В. В. С., а опширно во книгата *Mycenaeans and Minoans, Aegean Prehistory in the Light of the Linear B Tablets*, London (Faber and Faber) 1961, второ проширено издание 1965, беше дочекана со критика од голем број класични филолози и археолози и не е прифатена од микенолозите. Меѓутоа, таа сепак придонесе да се расветлат многу проблеми во врска со хронологијата на микенските архиви, посебно на кноскиот. Меѓу повеќето книги посветени на оваа проблематика треба да се одбележи опширната студија за Местата каде што се најдени кноските плочки (*The Find-Places of the Knossos Tablets*), написана во соработка со John Boardman во 1963 год. Таа неоспорно многу придонесе за идентифицирање на ракописите, одн. писарите, за класификација на плочките, а воедно и за нивната интерпретација. Последниот негов труд од оваа област *Studies in Aegean Chronology* е објавен во соработка со P. Åström i L. Pommerance во Gothenburg 1984. Најсуштествениот дел од книгата, посветен на *The Linear B Palace at Knossos*, е написан од Палмер. Овде тој дава преглед на постигнатите резултати во хронологијата на кноските дворци и мислења на археолози што ги прифаќаат нив.

Во 1976 год., по случај на неговиот 70-ти роденден, е објавен во Инсбрук зборникот (*Festschrift Studies in Greek, Italic and*

Indo-European Linguistics, под редакција на неговиот наследник во Оксфорд проф. Ана Морпурго-Дејвис и Волфганг Мајд од Инсбрук, со 46 статии од европски и американски лингвисти. Интересно е дека овде нема ниеден прилог од доменот на археологијата. Редакторите, неоспорно, постапиле сосема правилно во изборот на соработниците и прилозите. Палмер го стекна високиот авторитет како класичен филолог во областа на компаративната и.-е. лингвистика.

Независно од тоа што некои негови сфаќања по одделни прашања не добија општо признание, тој има големи заслуги за унапредувањето на класичните студии, а посебно на микенолошките. Со големиот број вредни работи од оваа област тој многу ги задолжи идните генерации, оставајќи им воедно и светол пример на ентузијазизиран научник.

12. XII 1984

Alojz Gradnik:

S I N U — A D F I L I U M

O fili, sine tete ego quid essem?
Fons, ex corde meopte, parve, fossus,
Accendit mea, parva fax, manus te,

Radicumque mearum amabilis stirps!
Gemmabo usque etiam orbis ex profundis,
Cum iam dormiero suprema somnia,
Cum nemo scierit meum sepulcrum,
Vitae mentio tunc eris meae tu.

Essem tum sine tete flos caducus,
Gutta halata levisque, quive fructus
Perit solus et orbis in recessu.

Tecum iungor ego perennitate,
Flos tuus iter et tuum refert mi:
Cunctum transitus est et haud adest mors.

Vertit: S. Kopriva